

دوره خشکی

دوره خشکی: بازه زمانی بین قطع شیردهی میش یا بز تا زمان زایمان است. در این فاصله تولید شیر عمدتاً متوقف است.

دوره خشکی نقش کلیدی در سلامت دام، افزایش راندمان زایش، بقای بره/بزغاله و عملکرد شیردهی آینده دارد. اثرات دوره خشکی شامل موارد زیر است:

بازسازی بافت پستان: افزایش کیفیت و حجم شیر در دوره بعدی.

کاهش ریسک بیماری‌های متابولیک: مدیریت بهتر ذخایر بدن، کاهش اجبار استفاده از ذخایر چربی.

کاهش خطر مرگ و میر و سقط: تغذیه کافی جنین و مادر، بهبود سیستم ایمنی.

ارتقای عملکرد باروری: برگشت بهتر دام به چرخه تولیدمثل پس از زایمان.

این اهمیت در شرایط سنتی یا نیمه‌مکانیزه روستایی و عشایری که منابع محدود و مدیریت گروهی اجرا می‌شود دوچندان است.

طول استاندارد دوره (روز / هفته) مناسب شرایط ایران

داده‌های علمی معمولاً بازه ۶۰-۴۵ روز را برای این دوره توصیه می‌کنند.

در ایران، با توجه به شرایط نگهداری، تغذیه و دسترسی به چرا، معمولاً ۴ تا ۶ هفته (۲۸ تا ۴۲ روز) قابل اعمال است.

توصیه کاربردی:

- در گله‌های روستایی و عشایری، حداقل ۴ هفته دوره خشکی برای بازسازی بدن حیوان پیشنهاد می‌شود. در صورت امکان افزایش این مدت به ۱۲ هفته (خصوصاً برای بزها و نژادهای پرتولید) توصیه می‌گردد.

تغذیه دوره خشکی

تغذیه در اواخر آبستنی:

- نیاز به انرژی و پروتئین دام در این دوره تقریباً ۲ برابر میش غیرآبستن است.

مقادیر پیشنهادی:

○ علوفه خشک:

- روزانه ۲۰۰۰-۱۸۰۰ گرم به ازای هر میش آبستن.

○ غلات (کنسانتره):

- روزانه ۴۵۰-۲۵۰ گرم در اواخر آبستنی (افزایش تدریجی از ۲۰۰ گرم تا حداکثر توصیه شده جهت تطابق دستگاه گوارش).

○ اقلام خوراک محلی:

- کاه گندم یا جو، یونجه، بقایای محصولات کشاورزی (مانند باگاس)، سبوس، تفاله چغندر (با توصیه خیساندن قبل استفاده برای جلوگیری از مشکلات گوارشی و جذب بهتر).
- چرا روزانه/ فصلی تا حد امکان با توجه به وضعیت مرتع و چمنزار بلامانع است، ولی جبران کمبود منابع با خوراک دستی الزامی است.
- نسبت انرژی به پروتئین جیره باید رعایت شود تا از اختلالات کبدی و متابولیک پیشگیری کند.
- استفاده از آب تمیز و تازه همواره ضروری است.

بیماری‌های شایع و مهم دوره خشکی

مسمومیت آبستنی:

- شایع‌ترین بیماری متابولیک به ویژه در هفته‌های آخر قبل زایمان؛ ناشی از کمبود انرژی و عدم تعادل جیره. علائم: بی‌حالی، کاهش غذا خوردن، خواب‌آلودگی، کما.

ریسک بالا در:

- میش‌ها و بزهای دوقلوزا.

کیلک:

- با علائم ضعف، لاغری، تلخی شیر، کم‌خونی و پایین آمدن قدرت بدنی میش یا بز. شیوع بالا در مناطق مرطوب و چراگاه‌های آلوده.

انگل‌های داخلی و خارجی:

- موجب ضعف عمومی و کاهش مقاومت بدن می‌شود.

سقط جنین عفونی:

- یکی از بیماری‌های رایج اواخر دوره آبستنی.

آگالاکسی:

- پس از زایمان رایج است اما آماده‌سازی دام با بهداشت مناسب در دوره خشکی مؤثر است.

سیاه زخم (شاربن):

- تهدید جدی برای گله‌های سنتی در غیاب واکسیناسیون.

ارائه راهنمایی فراتر از دامداری سنتی

توجه به نکات زیر حیاتی است:

- آموزش عملی شناسایی علائم بیماری‌های متابولیک و عفونی (مانند بی‌حالی، کاهش اشتها یا تغییر رفتار).
- تنظیم چک‌لیست ساده روزانه تغذیه و مدیریت برای دامدار (با موضوعاتی چون مصرف آب، اندازه خوراک، مشاهده علائم غیرعادی).
- استفاده از ابزارهای عملی مثل جداول امتیاز بدنی با عکس برای سنجش وضعیت بدنی؛ ولو به صورت ساده و تصویری.
- هدایت دامداران به سوی ترکیب حداکثری چرا و خوراک دستی، خصوصاً در ماه‌های خشک و فصول کم‌مرتفع.
- تشویق به حذف تدریجی دام‌های کم‌بازده و برنامه‌ریزی برای تولید مثل هدفمند.
- ترویج واکسیناسیون و مدیریت انگلی حتی در نبود امکانات آزمایشگاهی با مراجعه دوره‌ای دامیاران و برگزاری جلسات گروهی باشگاه.

پاسخ به فلاشینگ - مکانیزم فلاشینگ

افزایش سطح پروپیونیک اسید در نتیجه افزایش سطح گلوکز خون

توازن مثبت انرژی و کاهش آنزیم های کبدی کاهنده استروئید

افزایش ترشح همورمون های گنادوتروپین

.....

رابطه وضعیت بدنی با مدت زمان فلاشینگ

وضعیت بدنی BCS	دوره فلاشینگ (هفته)
1.5	9
2	6
2.5	3
3	2

امتی

